

ЖАГСААЛ ЦУГЛААН ХИЙХ ЖУРМЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Б.Сүхбат

*“Цагдаа судлал”-ын магистрант,
цагдаагийн ахмад*

Товч агуулга. Монгол Улсад Ардчилсан хувьсгал гарснаар иргэд үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, эвлэлдэн нэгдэх, тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх Монгол Улсын Үндсэн хуулиар олгогдсон төдийгүй Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, пактуудаар энэхүү эрх баталгаажигж уг эрхийн хүрээнд 1994 онд Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль батлагдан гарч уул арга хэмжээний үед нийгмийн хэв журам, иргэдийн аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулж байна. Иргэдээс улс төр, нийгэм, эдийн засаг, хүний эрх, эрх чөлөөтэй холбогдсон асуудлаар үзэл бодол, санал, шаардлагаа илэрхийлэх эрх зүйн зохицуулалтын өнөөгийн байдлыг судлаж, цаашид боловсронгуй болгох талаар авч үзлээ.

Түлхүүр үг. Жагсаал цуглаан, хүний эрх, үзэл бодол, эвлэлдэн нэгдэх, жагсаал, цуглаан

Үндсэн хэсэг. Монгол Улс дах “Үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрх чөлөө”, түүний эрх зүйн зохицуулалт Үндсэн хуулийн 16.16-д “Итгэл үнэмшилтэй байх, үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, үг хэлэх, хэвлэн нийтлэх”¹ эрхийг хүний эрх, эрх чөлөөний гол цөм нь гэж үзэж болох бөгөөд итгэл үнэмшилтэй байж үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх үндсэн арга нь үг хэлэх, хэвлэн нийтлэх, тайван жагсаал цуглаан хийх эрх чөлөө юм.

Монгол Улсын Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйл Энэ хуулийн зорилт нь тайван жагсаал, цуглаан хийх иргэдийн Үндсэн хуулийн эрх чөлөөг баталгаажуулах, жагсаал цуглаан хийх журмыг тогтоох, уул арга хэмжээний үед нийгмийн хэв журам, иргэдийн аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино² гэж хуульчилсан байна.

Иргэний болон Улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 19.3-т “Үзэл бодлоо илэрхийлэх эрхийг хязгаарлаж болох боловч тэр нь заавал хуулиар тогтоогдсон байх ёстой бөгөөд дараах шаардлагаас үүдэн гарах ёстой:

1-рт, бусдын эрх, нэр төрийг хүндэтгэх,

2-рт, Үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журам, хүн амын эрүүл мэнд, ёс суртахууныг хамгаалах үүднээс хязгаарлалтыг зөвхөн хуулийн дагуу хийж болно. Үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх эрх чөлөөний нэг хэлбэр нь хэвлэн нийтлэх эрх юм³.

Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль 1994 онд батлагдсан цагаас хойш нийт 5 удаа нэмэлт өөрчлөлт орсон бөгөөд эдгээр нэмэлт өөрчлөлтүүд нийгэм эдийн засаг, цаг үеэ олсон эсэхэд дүгнэлт хийх шаардлага тулгарч байна.

Монгол услад жагсаал цуглаан зохион байгуулахад хаярьяа нутаг дэвсгэрийн засаг даргад бүртгүүлж байгаа нь Үндсэн хууль, Жагсаал цуглаан хийх журмын хуулийн зохицуулалтыг гажуудуулсаар байна.

¹ "Төрийн мэдээлэл. 1993. №1. Монгол Улсын Үндсэн хууль

² Legalingo.mn Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль

³ Ханнс-Зайделийн сан болон Эрх зүйн боловсролын академиас гаргасан “Үндсэн хуулийн тайлбар”, УБ, 2009, 98-р тал

Хүний эрхийн үндэсний комиссоос Монгол Улсад тайван жагсах, хуран чуулах эрх чөлөөгөө эдлэх баталгаа хэврэг, энэ орон зай цаашид улам хумигдах эрсдэлтэй гэж дүгнэжээ.

Тогтолцооны талаас авч үзвэл энэ байдалд нэг суурь шалтгаан, суурь шалтгааныг дагасан хоёр үндсэн шалтгаан нөлөөлж байна гэж үзэж байна. Тухайлбал, Тайван жагсаал зохион байгуулах ялангуяа улс төрийн өнгө аястай, төрийн бодлого үйл ажиллагааг шүүмжилсэн үзэл бодлоо илэрхийлэх жагсаж, цуглахад айж цэрвэх, хачирхах, хардах төрийн албан хаагчийн хандлагатай холбоотой. Зүй нь тайван жагсаал бол ардчилсан улсын хэвийн амьдралын нэг хэсэг байх учиртай.

Энэ нь төрийн эрх мэдлийг хянах, бодлого үйл ажиллагаагаа сайжруулахад чухал үүрэг гүйцэтгэх учиртай. Шүүмжлэлт үзэл бодол үүнийгээ илэрхийлэх жагсаал цуглаан зэрэг арга хэмжээг хэвийн зүйл гэж үзэх нийгмийн хандлага, төрийн албан хаагчдын хандлага тогтоогүй байна.

Энэ нь хүчирхийллийн бус тайван жагсаал цуглааныг дэмжих бус хязгаарлах, зогсоох, намжаахад чиглэж байна. Түүнчлэн 1994 онд бичигдсэн Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль ерөнхий бичигдсэн төдийгүй цаг үеэсээ хоцорсон байна.

Цар тахлын үеэр Засаг даргын захирамжаар бүх жагсаал цуглааныг нийтлэг байдлаар хязгаарлах журмыг авч хэрэгжүүлсэн нь хүний эрхийн зарчимд нийцэхгүй бөгөөд мэдэгдэх, бүртгэх гэж нэрлэсэн боловч үнэн хэрэгтээ зөвшөөрөл авах механизм үйлчилж байна гэж үзэж болохоор байна.

Энэ байдал нь иргэд, төрийн байгуулагуудын хоорондын таарамжгүй харилцаа, зөрчилдөөн үүсгэх боломж бүрдсэн гэж хэлхэд хэлсдэхгүй юм. Энэ бүхний хамгийн тод жишээ “No Naadam” хөдөлгөөнийг зохицуулагч иргэн Д.Монголхүүгийн цагдаагийн алба хаагчдын хууль ёсны шаардлага эсэргүүцэх, биед халдах үйлдэл олон нийтийн цахим сүлжээгээр цацагдаж иргэдийг багагүй бухимдуулсан явдал юм.

Энэ асуудалтай холбоотойгоор Улсын их хурлын гишүүн Н.Учрал "Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай" хуулийн талаар мэдээлэл хийж "Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуулинд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг санаачиллаа. Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай 1994 онд батлагдсан хуулийн 2015 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан тодорхой зохицуулалтыг өөрчилж өнөөдрөөс хэлэлцүүлэг явуулж байна. 14 хоногийн дотор ЗГ-аас ирсэн саналыг УИХ-д өргөн барина.

Сүүлийн үед хүний эрхэд халдах үзэгдлүүд ажиглагдаж байна. Үндсэн хуульд зааснаар бид үг хэлэх, үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, тайван жагсаал хийх, хэвлэн нийтлэх эрх чөлөөтэй. Жагсаал, цуглаан хийх журмыг хуулиар тогтооно гэж Үндсэн хуульд заасан. Гэтэл өнөөдөр жагсаал, цуглаан хийх, үзэл бодлоо илэрхийлэх, үгээ хэлэхдээ заавал тухайн орон нутгийн Засаг даргаас бүртгэл нэртэй зөвшөөрөл авч байна.

Иргэд жагсаал, цуглаан хийх, үг хэлэх эрхээ эдэлж чадахгүй байдалд хүрээд байна. Иймээс "Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай" хуулийг өөрчлөх 10 дугаар зүйлийг бүхэлд нь хасах хуулийн төслийг санаачилж байна. Ингэснээр ард иргэдийн зүгээс жагсаал, цуглаан хийхдээ Засаг даргаасаа зөвшөөрөл авах биш бүртгүүлдэг байх зохицуулалтыг тусгаж өгсөн" гэж олон нийтэд мэдээлсэн юм.

Одоогийн эрх зүйн зохицуулалтаар жагсаал цуглаан хийх эрхийг зайлшгүй үндэслэл гарвал хязгаарлаж болдог. Гэхдээ энэ эрх чөлөөг хязгаарлахад, Үндсэн хууль, Иргэний болон улс төрийн тухай олон улсын фактаар дараах шаардлага тавьдаг.

Эрхийг ийнхүү хязгаарлахад заавал хангах дараах нөхцөлийг Үндсэн хуульд заасан:

1-рт Үндсэн хуулийн 1-р зүйлийн 2-т зааснаар төрийн үйл ажиллагааны нэг үндсэн зарчим бол хууль дээдлэх ёс учраас ийм нөхцөл тавигддаг. Мөн, Үндсэн хуулийн 19-р

зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Онц болон дайны байдал зарласан тохиолдолд Үндсэн хууль, бусад хуульд заасан хүний эрх, эрх чөлөөг гагцхүү хуулиар хязгаарлаж болно.

Ийнхүү хязгаарласан хууль нь хүний амьд явах эрх, итгэл үнэмшилтэй байх, шашин шүтэх, эс шүтэх эрх чөлөө, түүнчлэн хэнд боловч эрүү шүүлт тулгах, хүнлэг бус, хэрцгий хандахыг хориглосон хуулийн заалтыг үл хөндөнө” гэж заасан. Энэ заалтад онц болон дайны байдал зарласан үед хязгаарлаж үл болох салшгүй эрхийг заахын зэрэгцээ эдгээрээс бусад эрхийг хязгаарлах бол заавал хуулиар хязгаарлах ёстой гэжээ.

Онц болон дайны байдал зарласан үед хүний эрх, эрх чөлөөг зөвхөн хуулиар хязгаарлана гэж байгаа нь ийм байдал үүсээгүй ердийн үед хүний эрх, эрх чөлөөг бас зөвхөн хуулиар хязгаарлах гэсэн санааг өөртөө багтаадаг.

Өөрөөр хэлбэл, хүний эрх, эрх чөлөөг зөвхөн хуулиар хязгаарлах гэсэн шаардлагыг онцгой үед тавьж байгаа бол ердийн үед үүнээс доогуур шаардлага тавьж болохгүй.

Хуулиар хязгаарлах зарчим нь зөвхөн хуульд заасан байхаас гадна тодорхой үндэслэл, журам, нарийвчилсан зохицуулалт хийх гэсэн санааг агуулдаг. Үндсэн хуульд хувийн өмчийг хураах, дайчлан авах, албадан хөдөлмөрлүүлэх, нэгжих, баривчлах, хорих, мөрдөн мөшгих, эрх чөлөөг хязгаарлах, жагсаал, цуглаан хийх (16-р зүйлийн 3, 4, 13, 16) зэргийг хуулиар зохицуулахаар заасан нь төрийн захиргааны байгууллага, албан тушаалтны зүгээс дур зоргоор авирлахаас хувь хүнийг хамгаалдаг⁴.

2-рт Хязгаарлалт нь үндэсний аюулгүй байдал, бусад хүний эрх, эрх чөлөө, эсхүл нийгмийн дэг журам гэсэн ашиг сонирхлыг хамгаалах. “...Тодорхой хүний эрх бусад хүмүүсийн мөн тийм эрхээр харьцангуй хэмжигдэн зохицуулагдах нь нийгмийн шударга ёсонд бүрэн нийцнэ”⁷ хэмээн АИХ-ын гишүүд үзэж байсан тул Үндсэн хуулийн 19-р зүйлийн 3-т “Хүн эрх, эрх чөлөөгөө эдлэхдээ үндэсний аюулгүй байдал, бусад хүний эрх, эрх чөлөөг хохироож, нийгмийн хэв журмыг гажуудуулж болохгүй” гэж оруулсан. Эндээс хүний эрх, эрх чөлөөг зөвхөн эдгээр чухал ашиг сонирхлыг хамгаалах зорилгоор л хязгаарлаж болно гэсэн санаа харагддаг.

3-рт Хязгаарлалт нь тохирсон (зайлшгүй) байх. Үндсэн хуулийн 1-р зүйлийн 2 дахь хэсэгт зааснаар төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчимд “шударга ёс” багтдаг. Шударга ёс бол өргөн агуулгатай зарчим.

Жишээлбэл, шударга ёсны нэг чухал хэсэг бол тохирсон байх явдал. Тохирсон байх гэдэг нь аливаа арга хэмжээ, ял шийтгэл зайлшгүй шаардлагатайгаас илүү хүнд, хатуу байж болохгүй гэсэн үг. Ял шийтгэл нь гэмт хэргийн шинж чанар, хэр хэмжээнд тохирсон байхыг шударга ёсны зарчим гэж Монгол Улсын Эрүүгийн хуулиудад тусгаж ирсэн байдаг. Үүнтэй адилхан үндсэн эрхийг хязгаарлах арга хэмжээ нь Үндсэн хуулийн 19-р зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан чухал ашиг сонирхлыг хамгаалахад тохирсон байх ёстой.

4-рт Үндсэн эрхийг аль болох эдлүүлэх. Үндсэн хуулийн 1-р зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан төрийн үйл ажиллагааны нэг үндсэн зарчим бол “эрх чөлөө” гэж заасан. Эрх чөлөөний зарчим бол үндсэн эрхийг аль болох эдлүүлэх, үндсэн эрхийг зайлшгүй тохиолдолд хязгаарлаж болох ч тэрхүү хязгаарлалт нь тухайн эрхийг агуулгыг бүрэн үгүйсгэхгүй байх, хуулийн талаарх өөр өөр тайлбаруудаас үндсэн эрхэд илүү нийцсэнийг нь хэрэглэх зэрэг олон утгыг багтаадаг⁵.

Харин Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хуулинд байгаа мэдэгдэл нэртэй зөвшөөрлийн тогтолцоо нь дээрх шаардлагыг хангаж чадахгүй хэмээн дүгнэж болохоор

⁴ О.Мөнхсайхан "Жагсаал, цуглаан хийх эрх чөлөө, түүний хэрэгжилт", Ардчиллын хөгжил–Иргэдийн оролцоо ЭШБХ-ын илтгэлийн эмхтгэл, УБ., 2017, 91-108 дахь тал

⁵ Хүний эрх онол арга зүйн сэтгүүлийн 2017 оны №1 дугаар 20 дахь тал

байна. Өөрөөр хэлбэл, зүй ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалахын тулд жагсаал, цуглаан хийх эрх чөлөөг хязгаарлаж болох ч тэр хязгаарлалт нь жагсаал, цуглаан хийх эрх чөлөөг хамгийн багаар хязгаарласан, зөвхөн зайлшгүй хэмжээнд л байх ёстой. Тухайлбал, Уг хуулийн 10-р зүйлд “дайн сурталчлах, үндэстэн, ястныг хооронд хагаргах, ялгаварлан гадуурхах, үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журамд хохирол учруулах”, “эмх замбараагүй явдал бий болгох” зэрэг хууль бус зорилгоор, эсхүл албан ёсны бүртгэлгүй нам, ТББ-аас санаачилсан, мөн нисэх онгоцны буудал, эмнэлэг зэрэг хориглосон газарт жагсаал, цуглаан зохион байгуулах бол бүртгэхээс татгалзана гэж заасан байдаг.

Хүснэгт №1 Нийтийг хамарсан арга хэмжээний харьцуулалт

№	Хамгаалалтын төрөл	2017	2018	2019	2020	2021
1	Жагсаал, цуглаан	174	139	152	50	93
2	Арга хэмжээ	154	1	138	24	73
3	Ажил хаялт	0	5	0	0	1
4	Суулт	5	16	3	1	12
5	Бусад баяр	10	3	18	2	
6	Бөхийн барилдаан	3	0	1		8
7	Салют	2	0			1
8	Үзэсгэлэн	3	12			
9	Хөшөөнд хүндэтгэл үзүүлэх	17	3	12	1	6
10	Баяр, наадам	3	12	1	1	
11	Шоу тоглолт	20	9	18	2	
12	Шүүх хурал	9	11	4	11	9
13	Газрын маргаан	4	37	2	5	39
14	Тэмцээн	45	0	36	1	4
15	Өлсгөлөн	3	7	4	3	8
16	Гадаадын хурал	5	15	7		1
17	Гадаадын зочин	10	6	17	2	7
18	Итгэмжлэх жуух барих	9	3	10	1	3
19	Санал асуулга	4	2	2	1	3
20	ХГХамгаалалт	6	0	4	1	
21	Албадан тараах	0	3			
22	Морины уралдаан	11	0	4		
23	Нөхөн сонгууль, сонгууль	2	0		2	2
24	Объектийн хамгаалалт	16	10	7	15	9
25	Сургалт	7	0	1	1	
26	УИХ, ЗГ гишүүн	11	6	5	1	1
27	Цэрэг татлага	2	2	2	1	1
28	Ном хурах	7	7	5		
29	Гэр барих	0	0			
30	Бусад сонгууль	11	5	2	1	
31	Хурал, уулзалт	55	21	51	54	107
32	Нийт	890	1256	456	181	427
	Алба хаагч	38063	30371	24474	24792	13431
	Авто машин	2824	2715	2014	1993	3442

Гэвч Засаг дарга иргэдийн жагсаал, цуглаан хийх мэдэгдлийг “өөр үйл ажиллагаатай давхацсан”, “автомашины хөдөлгөөнд саад учруулна”, “иргэдийг бухимдуулна” гэсэн хуульд заагаагүй шалтгаанаар жагсаал цуглаан хийх хүсэлтийг бүртгэхээс татгалзсан татгалзаж байсан нь Үндсэн хуульд заасан эрхийг Засаг дарга хууль бусаар боогдуулж байна.

Сүүлийн 5 жилийн нийтийг хамарсан арга хэмжээний судалгаагаар авч үзвэл сүүлийн 2 жил буюу 2020, 2021 онуудад жагсаал, цуглаан болон бусад нийтийг хамарсан арга хэмжээ буурсан үзүүлэлтэй байгаа нь дэлхий нийтэд учирсан цар тахал Коронавируст халдварын тархалтаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай, Гамшгаас хамгаалах тухай, Зөрчлийн тухай хууль, Монгол Улсын Засгийн газрын 2021 оны 02 сарын 21-ний өдрийн 45 дугаар тогтоолоор баталсан “Коронавируст халдварын тархалтын түвшинг тогтоож, төрийн байгууллага, хүн хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг зохицуулах түр журам” уг эрх зүйн актуудтай уялдуулан Нийслэлийн засаг даргын хорио цээрийн дэглэмтэй холбоотой хэд хэдэн удаагийн захирамжуудаар жагсаал, цуглаан хийхийг хориглосон шийдвэртэй холбоотой гэж дүгнэж болох юм.

Дээрх судалгаанаас үзэхэд дэлхий нийтийг хамарсан цар тахал буюу Корона вирусн халдвараас шалтгаалан дараах хууль тогтоомжуудаар нийтийг хамарсан арга хэмжээ тэр дундаа жагсаал цуглааныг хориглосон нь үүнд нөлөөтэй гэж үзэж байна.

Гамшгаас хамгаалах тухай хуулиар гамшгаас хамгаалах үйл ажиллагааг шуурхай, үр дүнтэй зохион байгуулах, онцгой байдлын байгууллага болон гамшгаас хамгаалах удирдлагын тогтолцоо, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаатай холбогдсон харилцааг зохицуулсан.

Харин Коронавируст халдвар цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуулиар цар тахалаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгмийн эрүүл мэндийг хамгаалах, хүний эрхэд тодорхой хязгаарлалт хийх, холбогдох шийдвэрийг шуурхай гаргах, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах харилцааг зохицуулж ирсэн. нь дээр дурьдсан Үндсэн хуулийн шаардлагатай зөрчилдөж байна.

Гамшгаас хамгаалах тухай хуулиар гамшгаас хамгаалах, Коронавируст халдвар цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай, Засгийн газрын 2021 оны 02 сарын 21-ний өдрийн 45 дугаар тогтоолоор баталсан “Коронавируст халдварын тархалтын түвшинг тогтоож, төрийн байгууллага, хүн хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг зохицуулах түр журам” зэрэг хууль тогтоомж, эрх зүйн актаар жагсаал цуглаан хийхийг хориглосон нь дээр дурьдсан Үндсэн хуулийн шаардлагатай зөрчилдөж байна.

Гамшиг, аюулт үзэгдэл, хорио цээрийн дэглэмийн үед иргэдийн дуу хоолойг хорьж болохгүй талаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр эрс шүүмжилсэн бөгөөд энэ талаар Монгол Улсын засгийн газар, Улсын их хуралд хэд хэдэн удаагийн шаардлага хүргүүлсний үр дүнд нээлттэй сонсгол хийж “Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль”-д нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар ажлын хэсэг гаргаж, боловсруулж байгаа төслийн хүрээнд 2021 оны 11 дүгээр сарын 23-ны өдөр Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулсан нь иргэний жагсаал цуглаан хийх эрхийг хангах, зөвшөөрөл авах бус бүртгэлийн системийг хэрэгжүүлэх зөв зүйтэй алхам болсон байна. Үүнд:

⁶1 дүгээр зүйл. Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсүгэй:

⁶ Төрийн мэдээлэл. 1994. №9. Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хууль

1/3 дугаар зүйлийн 3.3 дах хэсэг:

“3.3. Тодорхой үйл явдалтай холбоотойгоор иргэд сайн дурын үндсэн дээр нэгдэн цуглаж, тайван замаар үзэл бодлоо илэрхийлэх жагсаалыг аяндаа үүссэн цуглаан гэнэ.

2/10 дугаар зүйлийн 1 дах хэсэг:

10’ дугаар зүйл. Аяндаа үүссэн жагсаал, цуглааныг зохицуулах нь

“10’.1. Аяндаа үүссэн цуглааныг мэдэгдэх шаардлагагүй.

“10’.2. Мэдэгдээгүй нь түүний аюулгүй байдлыг хангуулахаас зайлсхийх нөхцөл болохгүй.

2 дугаар зүйл. Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хуулийн дараах заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/6 дугаар зүйлийн 6.7 дэх хэсэг:

“6.7 Төрийн ордон, Сүхбаатарын талбайг иргэдийн үзэл бодлоо илэрхийлэх хэсгийг хориглосон зурвасыг хэсэгчлэн тогтоохдоо Үндсэн хуульд заасан чиг үүргийг мөрдөх ба Төрийн ордон болон тусгай хамгаалалтын газрын талбайн зөвшөөрөгдөх хэсгийг иргэдэд нээлттэй индэр байдлаар ашиглахыг хориглохгүй байж болно”

2/9 дугаар зүйлийн 9 дах хэсэг:

9.3. Засаг дарга жагсаал, цуглаан хийх тухай мэдэгдлийг хүлээн авснаас хойш ажлын 1 өдрийн дотор түүний бэлтгэл ажлыг бүрэн хангуулах үүрэгтэй.

9.4. Жагсаал, цуглааны бэлтгэлийг хангах хүрээнд нэмж тодруулах буюу зохицуулбал зохих асуудал гарвал Засаг дарга энэ зүйлийн 3 дахь хэсэгт заасан хугацааны дотор зохион байгуулагчтай харилцаж зохицуулах бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд жагсан явах чиглэлийн асуудлаар зөвшилцөж болно.

9.5. Жагсаал, цуглаан зохион байгуулах тухай мэдэгдлийг Засаг даргад хүргүүлснээр зохион байгуулах эрх нээгдэнэ хэмээн нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар хуулийн төсөл боловсруулсан нь жагсаал цуглаан хийх бүртгэлийн систем бий болгох шинэ алхам болжээ гэж үзэж байна.

Дүгнэлт. Дээрх бүхнээс дүгнэхэд “Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль”-д нэмэлт өөрчлөлт оруулах нь зайлшгүй асуудал бөгөөд нийгэм цаг үеэ дагаж Үндсэн хуулиар олгогдсон иргэдийн эрх, эрх чөлөөг хангах чиглэлээр хориглосон заалтыг өөрчлөх нь зүйтэй гэж дүгнэлээ.

Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль, Гамшгаас хамгаалах тухай хуулиар гамшгаас хамгаалах, Коронавируст халдвар цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай, Засгийн газрын 2021 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан “Коронавируст халдварын тархалтын түвшинг тогтоож, төрийн байгууллага, хүн хуулийн этгээдийн үйл ажиллагааг зохицуулах түр журам” зэрэг хууль тогтоомж, эрх зүйн акт нь Үндсэн хуулийн 2-р бүлийн 16-р зүйлд заасан иргэний үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, эвлэлдэн нэгдэх эрхтэй зөрчилдөж байна.

Жагсаал цуглаан зохион байгуулахад засаг даргад бүртгүүлэх үйл ажиллагаа нь бүхэлдээ зөвшөөрлийн систем болж хувирсан нь нийтийн эрх ашиг сонирхолд үл нийцнэ.

Жагсаал цуглаан зохион байгуулах, Аяандаа үүссэн жагсаал цуглаан гэсэн нэр томъёог Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хуульд тусгаж, хууль бусаар жагсаал цуглаан зохион байгуулах үйлдлээс ялгаж тогтоох.

Санал. Дээрхи дүгнэлтийг үндэслээд дараах саналыг дэвшүүлж байна. Үүнд:

1. Үндсэн хуулийн 2-р бүлийн 16-р зүйлд заасан иргэний үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, эвлэлдэн нэгдэх эрхтэй зөрчилдөж байгаа Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль, Гамшгаас хамгаалах тухай хуулиар гамшгаас хамгаалах, Коронавируст халдвар цар

тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуулийн зохицуулалтанд нэмэлт өөрчлөлт оруулж зөрчилдсөн хэм хэмжээг арилгах. Тухайлбал “Жагсаал цуглаан хийх журмын тухай хууль”-д оруулах дээр дурьдсан нэмэлт өөрчлөлтийг тусгах замаар бүртгэлийн системийг бий болгох;

2. Аяандаа үүссэн жагсаал цуглаан, Хууль бусаар жагсаал цуглаан зохион байгуулах үйлэлд хүлээлгэх шийтгэлийн төрөл хэмжээг ялгамжтай тогтоох;

Ашигласан материалын эх сурвалж

1. Монгол Улсын Үндсэн хууль
2. Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хууль
3. Иргэний болон Улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пакт, 1966
4. Donald P.Kommers , “The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany”, 2nd edition, January 1997,
5. ХЗҮХ-н Судалгааны тайлангийн эмхэтгэл, 2010-2011/II/
6. Төрийн мэдээлэл. 1993. №1.
7. Төрийн мэдээлэл. 1994. №9.
8. <http://www.sejm.gov.pl>
9. <http://en.poland.gov.pl>